

بازخوانی سیره میثم تمار(ره) برای یافتن شاخص بصیرت در تلاطم‌های سیاسی عصر حاضر

وقتی وفاداری از دل تاریخ فریاد می‌زند

مریم احمدی شیروان | امروز ۲۲ ذی‌الحجه، سالروز شهادت مردی است که نامش در تاریخ با نخل، خون و وفاداری گره خورده‌است. میثم تمار، همان خرمافروش ساده‌دلی که محرم رازهای مگوی امیرالمؤمنین(ع) شد، قرن‌هاست که بر فراز چوبه دار ایستاده تا عیار ایستادگی را به رخ بکشد. در این روزها که غبار غم فقدان رهبری بزرگ بر چهره کشور نشسته و در آستانه محرمی هستیم که با وداع نهایی او پیوند خورده، بازخوانی سیره میثم دیگر یک ورق‌زدن ساده در تقویم نیست؛ بلکه ضرورتی برای یافتن شاقول بصیرت در تلاطم‌های زمانه است. برای درک این میراث سرخ و چرایی جاودانگی نام جناب میثم تمار(ره)، با آیت‌الله سیدمحمد حسینی قزوینی، کارشناس تاریخ اسلام همراه شدیم تا نسبت میان بصیرت میثمی و نیاز امروز جامعه را بررسی کنیم.

■ تغییر هویت در مکتب علوی؛ از «سالم» تا «میثم»
آیت‌الله حسینی قزوینی با اشاره به ریشه‌های هویتی این صحابی بزرگ، گفت‌وگورا این‌گونه آغاز می‌کند: میثم، فرزند یحیی و اصلالتا آهل نهروان بود. برخی او را ایرانی دانسته‌اند که در کوفه به بردگی گرفته شده بود (عسکری، نقش ائمه(ع) در احیای دین، ج۱، ص۱۳). اما نقطه عطف زندگی اوزمانی است که علی بن ابیطالب(ع)اورا از زنی از طایفه بنی‌اسد خرید و آزاد کرد. حضرت از او پرسید: نامت چیست؟ عرض کرد: سالم. حضرت فرمود: پیامبر(ص) به من خبر داد پدرت در سرزمین عجم تو را میثم نامیده‌است. میثم شگفت‌زده شد و گفت: خدا و رسولش تو تراست می‌گویند؛ نام من همان است. حضرت فرمود: پس به همان نامی برگرد که رسول خدا(ص)تو را به آن نامیده و سالم را کنار بگذار (مفید، الارشاد، ج۱، ص۳۲۳). این نخستین گام میثم در مسیر اصحاب سرّ شدن بود؛ جایی که هویت واقعی فرد توسط ولی خدا با تعریف می‌شود.

او اضافه می‌کند که میثم تنها یک مرید ساده نبود، بلکه به تعبیر دقیق‌تر، او یک استراتژیست فرهنگی در بازار کوفه به شمار می‌رفت: او در بازار خرما می‌فروخت و به همین دلیل به تمار ملقب شد (مجلسی، سفینه البحار، ج۲، ص۵۲۵). اما همین دکان خرمافروشی، کرسی تبیین معارف علوی بود. میثم چنان ظرفیتی داشت که علی(ع) علوم مکیا و بلایا (آگاهی از حوادث آینده و مرگ‌ها) را به او آموخت. او مفسر قرآنی بود که درستی را زانو به زانو نزد امیرالمؤمنین(ع) فرا گرفته بود(فغار، الکلبینی و الکافی، ص۲۸).

■ پیشگویی نخل؛ وقتی مقتول به استقبال آلت قتل می‌رود

مؤسس شبکه جهانی حضرت ولی‌عصر(عج) در

گزارش

فراتر از یک سفر زیارتی ساده

ریحانه عامل نیک | مدیر امور زائرین بنیاد کرامت رضوی از میزبانی ۷۵۰ نفر از خانواده‌های ۲۳۰ شهید جنگ ۱۲ روزه در مشهد مقدس خبر داد و گفت: این برنامه از ۱۶ تا ۱۹ خردادماه با محوریت زیارت، خدمات رفاهی و برنامه‌های فرهنگی در حرم مطهر رضوی در حال برگزاری است.

■ فراتر از یک سفر زیارتی ساده

در روزهایی که عطر کرامت فضای شهر خورشید را عطر آکین کرده است، مشهد مقدس میزبان کاروانی است که هر قدمشان، روایتی از ایستادگی و هر نگاهشان، آینه‌ای از صبوری است. آستان قدس رضوی در راستای رسالت همیشگی خود در تکریم مقام شامخ ایتناگران، آغوش پرمهرش را به روی خانواده‌هایی گشوده است که در تلاطم جنگ ۱۲ روزه، عزیزترین دارایی‌های خود را فدای آرمان‌های والایشان کردند. این میزبانی که با همت بنیاد کرامت رضوی و در قالب طرحی جامع از ۱۶ تا ۱۹ خرداد برنامه‌ریزی شده، فراتر از یک سفر زیارتی ساده، تلاشی است برای التیام دل‌های داغدار و تجدید میثاق با بازماندگان حماسه آفرینانی که نامشان در جریده عالم ماندگار شده است. در این ضیافت معنوی، ۷۵۰ زائر از خانواده‌های ۲۳۰ شهید والامقام، میهمان سفره کرم حضرت رضا(ع) هستند تا در سایه‌سار گنبد طلا، غبار رنج از تن بزدایند و با توشه‌ای از آرامش و معرفت به دیار خود بازگردند. این زائران از آغاز سفر تا زمان بازگشت، میهمان سفره احسان حضرت علی بن موسی‌الرضا (ع) هستند و تمامی خدمات اعم از حمل‌ونقل، اسکان، پذیرایی و برنامه‌های فرهنگی برای آنان به‌صورت کامل پیش‌بینی و اجرا شده است. در ادامه نگاهی به روند اجرای این میزبانی افتخارآمیز خواهیم داشت.

بازخوانی سیره میثم تمار(ره) برای یافتن شاخص بصیرت در تلاطم‌های سیاسی عصر حاضر

وقتی وفاداری از دل تاریخ فریاد می‌زند

زبان میثم را ببرند. جلاذ آمد و میثم با شوق زیانش را بیرون آورد. وقتی زیانش قطع شد، با همان حال زمزمه کرد: صدق مولای امیرالمؤمنین؛ گویی لبخندی از سر رضایت بر لبانش نشست، چرا که آخرین قطعه از پازل شهادتش، دقیقاً همان‌گونه که مولایش فرموده بود، تکمیل شد و ثابت کرد کلام علی(ع) عین حقیقت است.

■ خاندان میثم؛ استمرار تفکر در سایه خون

این کارشناس تاریخ اسلام با بیان اینکه راه میثم با شهادتش بسته نشد، می‌گوید: میثم ۶ پسر داشت که همگی از راویان بزرگ و یاران امام باقر(ع) و امام صادق(ع) بودند. امام باقر(ع) به صالح بن میثم فرمود: من تو و پدرت را بسیار دوست دارم(حلی، خلاصه الاقوال، ص ۸۷). نوادگان او مانند علی بن اسماعیل میثمی، نخستین منکلمان برجسته شیعه شدند که با قدرت استدلال، از کیان تشیع دفاع کردند(ابن‌ندیم، الفهرست، ص ۲۴۹). این نشان می‌دهد بصیرت میثمی یک جرعه نبود، بلکه یک جریان مستمر فرهنگی و کلامی است که از خون به قلم رسید.

■ تشیع؛ امانتی که از میان آتش و خون گذشت

این استاد حوزه با نگاهی به شرایط حساس کنونی و تقارن سالروز شهادت میثم با وقایع اخیر کشور، خاطر نشان می‌کند: باید باور کنیم میراث تشیع، نه در کتابخانه‌های آرام، که در دالان‌های تاریک تاریخ و از میان جویبار خون عبور کرده تا به ما رسیده است. از فاطمیه که نخستین سنگ دفاع بود تا کوفه که زبان حفگویی امثال میثم تمار و رشید هجری بر سر دار بریده شد، همگی گواه یک حقیقت‌اند: حفظ ولایت، هزینه دارد. امروز که در پیچ تاریخی عجیبی ایستاده‌ایم و غبار غم بر دل امت نشسته، بیش از هر زمان به آن بصیرتی نیاز داریم که میثم داشت؛ همان نگاه نافذی که در اوج فتنه، حق را از باطل بازمی‌شناخت و تا آخرین لحظه، پای ولی ایستاد.

آیت‌الله حسینی قزوینی تأکید می‌کند: امروز میدان جنگ از نخلستان‌های کوفه به فضای مجازی و رسانه‌ها منتقل شده است؛ جایی که دشمن شبانه‌روز برای شوش کردن اذهان جوانان ما سم‌پاشی می‌کند. اگر ما امروز به وظیفه تبیین عمل نکنیم و میثم‌وار به میدان نیاییم، مدیون خون‌های ریخته‌شده خواهیم بود. بصیرت میثمی یعنی در بازار سیاست و فرهنگ، معامله‌گر نباشیم و خانواده خود را چنان ولایی بار بیاریم که هیچ شبهه‌ای لرزه بر ایمانشان نیندازد. تاریخ درباره ایستادگی با کوثایی ما قضاوت خواهد کرد؛ همان‌طور که میثم بر فراز دار، پیروز جاویدان تاریخ شد، ما نیز باید این امانت را به سلامت به صاحب اصلی‌اش برسانیم.

روایت میزبانی از میهمانان ویژه حرم مطهر رضوی

بازماندگان «حماسه ۱۲ روزه» در پناه خورشید

با حضرت رضا(ع) است. معالی می‌گوید: «براساس منشور کرامت که تولیت معزز ابلاغ کرده‌است، تکریم خانواده‌های شهدا در صدر اولویت‌های ماست. امروز توفیق داریم میزبان ۷۵۰ نفر از اعضای خانواده‌های ۲۳۰ شهید گلگون‌کفن جنگ ۱۲روزه باشیم. این میزبانی که از ۱۶ تا ۱۹ خرداد به طول می‌انجامد، کوچک‌ترین هدیه‌ای است که آستان قدس می‌تواند به پیشگاه این اسوه‌های ایثار تقدیم کند.»

■ از ایستگاه راه‌آهن تا خانه امن(رضاع)

سفر این زائران از همان لحظه که قطار به ایستگاه مشهد رسید، با بوی کندر و اسپند‌گره خورد. خادمان بارگاه رضوی با شاخه‌های گل و عودهای متبرک به استقبال آمدند تا غبار راه را از چهره مادران و همسرانی بزدایند که جگرگوشه‌هایشان را در راه حق

رواق فرهنگ

روایت شاعر خادم رسانه‌ای آستان قدس از نقش بستن اشعارش بر کتیبه‌های حرم مطهر رضوی

از فضای مجازی تا «کتیبه‌های صحن آزادی»

رواق | حسین جوادزاده، شاعر و معلم خراسانی سرودن برای اهل‌بیت(ع)را فرصتی ویژه‌می‌داند؛فرصتی که‌به‌باور او‌بانقش بستن یکی از ابیاتش بر کتیبه‌های صحن آزادی حرم مطهر رضوی، رنگی از عنایت و ماندگاری گرفته‌است. او که نخستین‌بار شعرش را در قالب محتوای رسانه‌ای برای زائران سروده بود، امروز آن را بر دیوارهای حرم مطهر و در زمزمه‌های زائران می‌بیند. با او در زمینه این تجربه سخن گفته‌ایم که چکیده‌ای از آن را در ادامه می‌خوانید.

■ شاعری که خادم رسانه‌ای حرم مطهر است

در رفت‌وآمد زائران در صحن‌های حرم منور رضوی، کتیبه‌هایی به چشم می‌خورند که واژگانشان از جنس دل‌تنگی، امید و ارادت‌اند. یکی از این بیت‌های ماندگار که این روزها در لحظه وداع با حرم مطهر بر دل زائران می‌نشیند، سروده حسین جوادزاده، شاعر و معلم خراسانی است: شاعری که خود را خادم رسانه‌ای حضرت می‌داند و سرودن برای اهل‌بیت(ع) را نه صرفاً یک توانایی، بلکه فرصتی ویژه و انتخاب‌شده می‌شمارد.

جوادزاده درباره شکل‌گیری این بیت می‌گوید حدود دو سال پیش، یکی از دوستانش در مرکز رسانه آستان قدس از او خواسته بود چند بیت با مضمون خداحافظی و دل‌تنگی برای زائران مشهد بنویسد؛ آثاری که قرار بود در قالب طرح‌های گرافیکی واستوری منتشر شود. او نیز حدود ۱۰بیت برای این منظور ارسال کرد، بی‌آنکه گمان کند یکی از آن‌ها روزی بر دیوار حرم مطهر نقش خواهد بست.

■ شاعری که عیدایش را از امام‌رضاع گرفت

جوادزاده می‌گوید نخستین بار زمانی متوجه شدبیت «می‌روم دل‌تنگ! اما دلخوشم، آقای من / هر زمان و هر کجا باشم تو هم‌راه منی» بر کتیبه‌ای در صحن آزادی نقش بسته که همراه همسرش در روز ولادت امام‌زمان(عج) به زیارت مشرف شده بود. او این اتفاق را «عیدی» و نشانه‌ای از توجه اهل‌بیت(ع) می‌داند.

ماجرای دل‌نشین این شعر در سال جاری نیز تکرار شد؛ این‌بار با نقش بستن تک‌مصرعی از او با عنوان «تمام حاجت ما مزه‌ظهور شماس» بر سردر ایوان طلای صحن انقلاب، آن‌هم باز در روز ولادت حضرت ولی‌عصر(عج). جوادزاده این تکرار را «مهر تأییدی» بر کار خود می‌داند و معتقد است زمانی که واژه‌ای بر کتیبه حرم مطهر می‌نشیند، دیگر تنها یک شعر نیست، بلکه نشانی از لطف و توجه حضرت است.

به گفته این شاعر، بازتاب این اثر تنها به نصب بر دیوار حرم مطهر محدود نماند؛ بلکه در فضای مجازی نیز مورد توجه قرار گرفت و بسیاری از زائران ایرانی و غیرایرانی، عکس این کتیبه را با حس و حال خودشان منتشر کردند. او بارها شاهد بوده زائران در صحن آزادی توقف می‌کنند، از کتیبه عکس می‌گیرند یا زیر لب آن را زمزمه می‌کنند؛ واکنشی که به گفته او، انگیزه‌اش را برای ادامه شعر آیینی دوچندان کرده‌است.

■ شعر رضوی فرصتی است که نصیب هر کسی نمی‌شود

او که از سال ۱۳۸۸ به‌صورت جدی در حوزه شعر فعالیت دارد، در سال ۱۳۹۸ موفق به کسب رتبه سوم جشنواره بین‌المللی شعر مشارعه رضوی در شیراز شد. همچنین در حدود چهار سال فعالیت در مرکز رسانه آستان قدس، نزدیک به ۴۰۰ تک‌بیت برای صفحات و محتوای آستان نوشته‌است. در پایان سخن، این شاعر جوان می‌گوید سرودن برای اهل‌بیت(ع) را فرصتی ویژه می‌داند؛ فرصتی که با نقش بستن یکی از ابیاتش بر کتیبه‌های صحن آزادی حرم منور رضوی، برای‌ش رنگی از ماندگاری و عنایت گرفته‌است. به‌باور او، شعر رضوی فرصتی است که نصیب هر‌کسی نمی‌شود و ماندگار شدن یک اثر بر دیوارهای حرم مطهر جلوه‌ای از عنایت اهل‌بیت(ع) است.

همزمان با سالروز ولادت امام موسی کاظم(ع) معرفی شد

«سید بغداد»؛ روایتی پژوهشی از زندگی هفتمین پیشوای شیعیان

همزمان با سالروز ولادت باسعادت امام موسی کاظم(ع)، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی کتاب «سید بغداد؛ پژوهشی در زندگانی امام کاظم(ع)» را به علاقه‌مندان معارف اهل‌بیت(ع) معرفی کرد.

به گزارش آستان‌نیوز، این اثر پژوهشی وتحلیلی که به‌قلم علامه علی کورانی عاملی و با ترجمه محمد تقدمی صابری منتشر شده، در ۱۷ فصل به‌بررسی ابعاد مختلف زندگی، سیره، جایگاه علمی، اجتماعی و سیاسی هفتمین امام شیعیان می‌پردازد و تصویری جامع از شرایط تاریخی واجتماعی عصر آن حضرت ارائه می‌دهد.

نویسنده در این کتاب با نگاهی مستند، زندگی امام موسی کاظم(ع) را در بستر تحولات دوران عباسیان مورد واکاوی قرار داده و به سیاست‌های خلفای عباسی، به‌ویژه منصور و هارون الرشید، در مواجهه با اهل‌بیت(ع) و شیعیان پرداخته است. همچنین نقش و جایگاه امام کاظم(ع) در هدایت جامعه اسلامی در شرایط دشوار سیاسی آن دوران از محورهای اصلی این اثر به‌شمار می‌رود.

در بخش‌هایی از کتاب، ریشه‌های تشیع در بغداد، جایگاه این شهر در عصر عباسیان و نیز شخصیت و عملکرد خلفای وقت بررسی شده‌است.

نویسنده همچنین با تبیین فشارها و محدودیت‌های اعمال‌شده بر امام کاظم(ع)، بخشی از تاریخ پر فراز و نشیب تشیع را روایت می‌کند. عنوان «سید بغداد» نیز اشاره‌ای معنادار به جایگاه ویژه امام موسی کاظم(ع) در شهر بغداد دارد؛ شهری که با وجود قرارگرفتن در مرکز قدرت عباسی، نام آن برای همیشه با زندان، شهادت و بارگاه نورانی آن امام‌همام پیوند خورده‌است.

بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی این اثر را منبعی مناسب برای پژوهشگران، طلاب، دانشجویان، فعالان فرهنگی و علاقه‌مندان به تاریخ اسلام و سیره اهل‌بیت(ع) معرفی کرده‌است؛ کتابی که روایتگر صبر، علم، مظلومیت و کرامت امامی است که در سخت‌ترین شرایط سیاسی، مسیر هدایت و حقیقت‌آرایی جامعه اسلامی روشن نگه‌داشت.